

Конік Г. В., асп.,
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко, г. Киев,
преподаватель в Альянс Франсез, г. Одесса

ТЕАТРАЛЬНЫЕ ПРАКТИКИ КАК МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ ФРАНЦУЗСКОГО ЯЗЫКА

В работе охарактеризованы особенности образовательных возможностей театральных практик, проанализированы преимущества и недостатки их использования в практике преподавания и изучения иностранного языка в школьном возрасте. Определены виды учебной деятельности и формы аудиторной и внеклассной работы с применением театральных упражнений, а также намечены пути дальнейшего научно-педагогического исследования.

Ключевые слова: театр, театральные практики, эстетическое воспитание, языковое образование.

Konik G. V., PhD Student,
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Teacher in Alliance Française, Odessa

THEATRICAL PRACTICE AS METHOD OF TEACHING FRENCH

In this article we have described educational features and potential of theatrical practices and analyzed their use in the practice of teaching and learning of a foreign language at the school age. We have determined some kinds of learning activities and forms of classwork and extra-curricular activities with the use of theater exercises, and outlined ways to further scientific and pedagogical research.

Keywords : theatre, theatrical practices, aesthetic education, language education.

УДК 81'25:347.962

Касяненко Д. С., к. філол. н., доц., **Коржик В. В.**, магістрант,
Институт філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ПЕРЕКЛАДАЧ У СУДІ: СПЕЦИФІКА РОБОТИ ТА ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЇ

У статті досліджено специфіку діяльності перекладачів у суді в країнах Європейського Союзу та в Україні, необхідні компетенції та компетентність перекладача, вимоги до кваліфікації.

Ключові слова: перекладацька діяльність у суді, компетенції усного та письмового перекладача, кваліфікація.

Переклад різних жанрів юридичних текстів (далі ЮТ) не втрачає своєї актуальності на всіх етапах існування людської цивілізації [1, 30] і слугує сьгоднім об'єктом досліджень таких відомих науковців та перекладознавців, як П. Сандріні, Д. Мадсен, С. Шарчевич, А.-Л. К'єр, Д. Цао, В. І. Карабан, О. А. Шаблій та інших. Хоча переклад ЮТ становить сьгодні нагальну проблему для всіх європейських країн, поза увагою сучасних перекладознавчих студій і досі залишаються питання специфіки роботи, кваліфікації та навчання професійних *перекладачів* в певній вузькій галузі, зокрема в суді, чим зумовлена *актуальність* обраної проблематики.

Мета цієї розвідки – з'ясувати особливості роботи перекладачів в суді, завдання, які на них покладено, а також вимоги до їхньої кваліфікації в Німеччині та в Україні.

За судовою практикою ФРН, у разі необхідності під час судових справ в Німеччині, а також інших країнах ЄС, залучають професійних перекладачів, які є водночас експертами з юридичних питань. До таких перекладачів висувають такі вимоги: (1) обізнаність у справі та знання найважливіших положень процесуального права; (2) досвід роботи усним або письмовим перекладачем не менше ніж 5 років, чи 2 роки досвіду, якщо кандидат має диплом зі спеціальності переклад; (3) повна дієздатність; (4) фізичні та духовні якості, необхідні для цієї професії; (5) здатність заслужити довіру; (6) готовність за потреби надати необхідні рекомендації [5, 199-200].

Серед завдань, виконання яких покладено на перекладачів у суді, традиційно вважають посередництво між різними культурами. Під цим, наприклад, більшість суддів розуміють – роз'яснення перед судом понять іноземних культур, які виникають під час слухання справи у мові однієї зі сторін, що є представником іншої культури, а також пояснення значень понять іншомовних культур, використання яких спричинене середовищем, у якому вони проживають. Крім цього, судді також очікують від перекладача, що він правильно розтлумачить представнику іншої культури інформацію саме судовою мовою, що означає самостійне роз'яснення перекладачем однієї зі сторін усіх юридичних термінів.

Під час одного судового процесу перекладач може виконувати різні види перекладу: 1. *Усний переклад з іноземної мови рідною* та навпаки, або мовою суду під час слухання справи. Окрім усного перекладу у суді перекладача можуть також залучати на основі різноманітних запитів у залі суду до інших видів усного перекладу, тобто поряд з обов'язками виконання послідовного перекладу з або без використання техніки нотування (*нім. das Konsekutivdolmetschen mit bzw. ohne Notiztechnik*) [5, 207] перекладач повинен вміти перекладати синхронно, нашіптуючи переклад (*нім. das Flüsterdolmetschen*) [там само] одному чи двом представникам однієї зі сторін під час слухання справи, щоб не було затримок та не заважати перебігу судового процесу. Традиційний синхронний переклад застосовують у міжнародних судах, проте важливо також приділяти достатньо уваги навчання перекладу-нашіптуванню, який часто використовують під час роботи у суді. Дуже часто на практиці також зустрічається усний переклад по абзацах (*нім. das Dolmetschen von bruchstückhaft Erzähltem*) [5, 211] для слухачів у залі суду.

2. *Усний переклад з аркушу* під час слухання справи (*нім. das Vom-Blatt-Dolmetschen*) [5, 207] під час якого перекладають: позов, обвинувачувальний акт, протоколи прийняття свідчень;

3. *Підготовка письмових перекладів у суді (нім. Anfertigung von Übersetzungen im gerichtlichen Auftrag)* [5, 207], які охоплюють різноманітні види текстів: експертний висновок з медичних, технічних, податкових питань; переклад офіційних судових документів, як, наприклад, обвинувачувальний акт, судові рішення, різноманітні запити стосовно міжнародної юридичної допомоги. Переклад здійснюється як із судової мови іноземною, так і навпаки;

4. *Підготовка письмових перекладів поза межами суду (нім. Anfertigung von Übersetzungen außerhalb des gerichtlichen Auftrags)* [5, 207], таких як: договори, дипломи, свідоцтва, атестати, довідки, квитанції, посвідчення, паспорти і т. д. До суду часто надходять тексти, які потребують письмового перекладу та завірення, наприклад, висновки експертів, іншомовні судові рішення або допити свідків у межах міжнародної юридичної допомоги або протоколи прийняті закордоном. Тому перекладач має право перекладати та завіряти будь-які види документів, які він отримує для перекладу поза судом від інших осіб чи установ. При цьому діяльність перекладача подекуди не обмежується лише перекладацькою і передбачає обов'язкові юридичні знання, зокрема процесуального права, наприклад для здійснення компетентної оцінки конкретного положення справ [5, 207-208].

Очевидно, що в межах культурної комунікації для успішного виконання усіх видів перекладацької роботи від перекладачів очікують відповідних вмінь, які становлять різні види компетенції. Серед них наступні.

1. *Фахова компетенція* – 1.1. *перекладацька освіта* та 1.2. *юридична освіта*. Фахова компетенція перекладача в суді обов'язково передбачає ґрунтовні знання судочинства країн вихідної та цільової мов, а також загальні знання засад юриспруденції [5, 208-209].

2. *Моральна та етична компетенції* перекладача включають у себе ті ж правила та обов'язки поведінки, що й професійна етика судді [2]. Сюди належать високе моральне ставлення до професійних зобов'язань, професіоналізм та особисте відношення до справи. Перекладач повинен прагнути до вдосконалення своїх знань, вмінь та навичок, постійно підвищувати кваліфікацію та адекватно оцінювати свої можливості під час приймання замовлення [5, 212].

3. До *культурної компетентності* належать знання власної та іноземної культури: свідоме знайомство з традиціями, звичаями, манерами поведінки та відносинами під час спілкування, а також володіння знаннями про культуру мови та мовлення. Важливим є вміння приймати розбіжності, відкривати нові культури завдяки іноземній мові та здатність по-новому поглянути на власну культуру, використовувати міжкультурну комунікацію у професійній сфері [5, 209-210].

4. Особливе значення у роботі перекладача в суді приділяється питанню *рідної мови*, яка становить складову частину його *перекладацької компетентності*. Під терміном *іншомовна компетентність* ми розуміємо ґрунтовне оволодіння іноземною мовою, що включає у себе як вільне володіння мовою, так і знання про цю мову та культурні особливості її застосування, історію тощо. Йдеться про вміння усвідомлено, прагматично перекладати, враховуючи соціальні та культурні моменти, а також здатність доцільно використовувати іноземну мову залежно від певної ситуації та

сфери її застосування. Необхідне для перекладацької діяльності оволодіння іноземною мовою потрібне для успішної комунікації й вимагає обміркованого та оціночно-го сприйняття і продукування мовлення [5, 209-210].

5. Не в останню чергу до *компетенцій* усного перекладача належить надзвичайно хороша короткострокова пам'ять, а також ясне, чітке та вільне мовлення [5, 211]. Усі ці очікування та кваліфікаційні вимоги ставлять перед перекладачем завдання: бути експертом в усіх питаннях та мати обізнаність з широкого кола питань.

У статті 55 Цивільно-процесуального кодексу України зазначено: *»Перекладач – це учасник процесу, який залучається судом для надання допомоги особі, яка не володіє державною мовою, на якій ведеться цивільне судочинство»*. Оскільки Конституційний Суд України у справі про офіційне тлумачення положень статті 10 Конституції України (справа про застосування української мови) від 14.12.99 р. роз'яснив: *«українська мова як державна є обов'язковим засобом спілкування на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування (мова актів, роботи, діловодства, документації тощо), а також в інших публічних сферах суспільного життя, які визначаються законом»*. З урахуванням такого тлумачення, суд не вправі вести процес іноземною мовою в жодному випадку [4].

Проте в Україні на відміну від Європейського Союзу немає єдиного реєстру перекладачів, що ускладнює процес пошуку відповідного перекладача, але не обмежує у виборі перекладача з осіб, які вільно володіють відповідними мовами. Перекладач допускається ухвалою суду за клопотанням особи, яка бере участь у справі і якій потрібен перекладач особисто або для перекладу змісту доказів та інших матеріалів, які подаються цією особою. Суд може призначити перекладача з власної ініціативи, зокрема, якщо дійде висновку, що особа внаслідок неспроможності оплатити послуги перекладача буде позбавлена судового захисту [3].

Факт вільного володіння іноземною мовою потребує доведення в суді, а єдиним допустимим доказом вільного володіння іноземною мовою є документ про відповідну освіту та кваліфікацію перекладача. Згідно з законодавством перекладач у суді *має право* задавати питання з метою уточнення перекладу, відмовитися від участі у цивільному процесі, якщо він не володіє достатніми знаннями мови, необхідними для перекладу, а також на оплату виконаної роботи та на компенсацію витрат, пов'язаних з викликом до суду. Перекладач *зобов'язаний* з'являтися за викликом суду, здійснювати повний і правильний переклад, посвідчувати правильність перекладу своїм підписом в процесуальних документах, що вручаються сторонам у перекладі на їх рідну мову або мову, якою вони володіють. За завідомо неправильний переклад або за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків перекладач несе кримінальну відповідальність, а за невиконання інших обов'язків – відповідальність, встановлену законом [4]. Не може бути перекладачем особа, яка не володіє українською мовою. Тому не допускається так званий подвійний переклад, наприклад, з арабської англійською, а потім з англійської українською. З цих причин судовий розгляд в місцевостях, де не має перекладачів рідкісних мов, може стати загалі неможливим.

Результати проведеного дослідження дають підстави стверджувати, що перекладач, який має на меті працювати у суді, повинен усвідомлювати наскільки серйозною і відповідальною є його діяльність. Адже на нього покладене важливе завдання – сприяння порозумінню між представниками різних мовних та правових середовищ з усвідомленням основних прав, а саме права на забезпечення чесного судового процесу, а також гарантій якості перекладу, аналіз яких визначає напрями подальших студій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Касяненко Д. С.* Особливості перекладу та лексичної гармонізації законодавчих актів ЄС в контексті євроінтеграції України : дис... канд. філол. наук: 10.02.16 / Д. С. Касяненко. – К., 2011. – 259 с.;
2. *Кодекс професійної етики судді* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://court.gov.ua/969076/67885465345>;
3. *Перекладач у суді* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uristinfo.net/adminpravo/232-naukovo-praktichnij-komentar-kas-ukrayini/5911-perekladach.html>;
4. *ЦПК України*. Науково-практичний коментар [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uazakon.ru/ukr/tspk/55/default.htm>;
5. *Kadric M.* Dolmetschen bei Gericht. Erwartungen – Anforderungen – Kompetenzen. – Wien: Facultas Verlags- und Buchhandels AG, 2006. – 255 S.

Стаття надійшла до редакції 16.04.2014 р.

Касяненко Д. С., к. філол.н., доц., *Коржик В. В.*, магістрант,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, г. Київ

ПЕРЕВОДЧИК В СУДЕ: СПЕЦИФИКА РАБОТЫ И ТРЕБОВАНИЯ К КВАЛИФИКАЦИИ

В статье исследуется специфика работы переводчиков в суде в странах Европейского Союза и в Украине, необходимые переводчику компетенции и его компетентность, требования к его квалификации.

Ключевые слова: *переводческая деятельность в суде, компетенции устного и письменного переводчика, квалификация.*

Kasianenko D. S., Cand. of Philol. Sci., Associate Professor,
Korzhyk V. V., Master Student
Institute of Philology Taras Shevchenko National University of Kyiv

TRANSLATORS AT THE COURT: WORK SPECIFIC AND REQUIREMENTS TO QUALIFICATION

The article deals with the study of the work of translators at the Court in the EU countries and Ukraine, the analysis of necessary competences of translators and interpreters and requirements to their qualification.

Keywords: *translators` and interpreters` work at the Court, competences of translators and interpreters, qualification.*